

Az ISA-k arányos alkalmazása a könyvvizsgálat folyamatában

Készítette:

Kőműves Kinga, Közfelügyeleti Hatóság

Sárándi Gábor, MKVK

Tartalom

-
1. Bevezetés
 2. Méretre szabhatóság megjelenése a Standardokban
 3. Könyvvizsgálati eljárások terjedelmét befolyásoló tényezők
 4. Gyakorlati útmutatások és ajánlások
 5. Esettanulmány bemutatása
 6. Összefoglalás

1. Bevezetés

1.1 Oktatási anyag célja

- Standardok arányos alkalmazásának bemutatása
- Hatékony szakmai megítélés alkalmazása

A cél kettős:

- Elméleti alap az arányos alkalmazás értelmezéséhez
- Gyakorlati útmutatás konkrét példákon keresztül

Méretre szabhatóságot befolyásoló tényezők:

A gazdálkodó egységek ELTÉRŐ:

- Tevékenységgel
- Mérettel
- Összetettséggel rendelkeznek!

Mi a méretre szabhatóság lényege?

Szakmai tapasztalat és szakmai megítélés alapján dönteni arról, hogy milyen eljárásokat végezzen:

- a gazdálkodó egység és a megbízás sajátosságaira szabva;
kockázatalapú megközelítéssel; a könyvvizsgáló idejét és erőforrásait hatékonyan felhasználva;
- a rendelkezésre álló módszerek megfelelő kiválasztásával és alkalmazásával;
- a Standardok által biztosított kereteken belül mozogva.

! A kockázatalapú megközelítés nem minden esetben jelent egyértelműen kevesebb munkát vagy dokumentációt !

Méretre szabhatóság megítélése

- ❖ Relevancia értékelése – vonatkoznak-e a Standardok követelményei az adott könyvvizsgálatra.
- ❖ Előírások alkalmazása – mikor és hogyan kell (vagy nem kell) követni a kötelező/feltételes szabályokat.
- ❖ Módszerek és eljárások kiválasztása – kontrollok és tranzakciók tesztelésének eldöntése.
- ❖ Útmutatások gyakorlati értelmezése – a magyarázó irányelvek alkalmazása.
- ❖ Lényeges hibás állítások kockázatának meghatározása (SZÜK).
- ❖ Mérlegelés – arányos alkalmazás érvényesítésével elegendő és megfelelő könyvvizsgálói eljárások, bizonyítékok meghatározása.

A **döntés** befolyásolja a könyvvizsgálati eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét!

1.2 Téma indokoltsága

- ✓ LCE standard bevezetésének elhalasztása
- ✓ Az ISA-k keretrendszere már biztosítja a standardok méretre szabott alkalmazását – nincs szükség külön új standardra
- ✓ Igény a szakmai útmutatásra
- ✓ A Kamara feladata, hogy a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálóit támogassa a standardok méretre szabott alkalmazásában

2. Méretre szabhatóság a Standardokban

2.1. Szabályozás

Arányos alkalmazás lehetősége a Standardokban:

- 47 db bekezdés 5 db Standardban „*Méretre szabhatóság*” megnevezéssel

Méretre szabhatóság (Hiv.: 13. bekezdés)

- 19 db bekezdés 9 db Standardban „*Kisebb gazdálkodó egységekre jellemző szempontok*” megnevezéssel

Kisebb gazdálkodó egységekre jellemző szempontok

A11. A kis gazdálkodó egységek könyvvizsgálatánál

- **SZAKMAI MEGÍTÉLÉS**

- Az arányos alkalmazás **nem foglалható össze** egy minden megbízásra egységes ellenőrző listával!

2.2. Dokumentáció

*„Helyénvaló könyvvizsgálati dokumentációt készíteni a szakmai megítélés alkalmazásáról, ha a kérdések és a megítélések jelentősek”
(ISA 230, A10)*

*„A könyvvizsgálónak olyan könyvvizsgálati dokumentációt kell készítenie, amely elegendő ahhoz, hogy az adott könyvvizsgálattal korábban kapcsolatban nem álló tapasztalt könyvvizsgáló megértse”
(ISA 230, 8).*

Megnevezés	Nagyobb mint végrehajtási lényegesség?	Eredendő kockázat - VÉGSŐ	Ellenőrzési kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Releváns állítás	SZÜK besorolása	Terjedelem
Egyéb követelés	Igen	Alacsony	Magas	Alacsony	Nincsen	Lényeges, de nem jelentős	Kevésbé terjedelmes

2.3. Arányos alkalmazás korlátai

A szakmai megítélést igénylő területeken a könyvvizsgálati eljárások jellege, ütemezése és terjedelme módosítható, **de nem minden esetben!**

Terjedelem → megbízás ismérveinek figyelembe vétele

Prezentációs kötelezettség, volumen, összetettség

IFRS beszámoló

Magyar számviteli törvény
szerinti beszámoló

A Standardok figyelmen kívül hagyására **nincsen lehetősége a könyvvizsgálónak**, amennyiben az releváns az adott megbízásra:

- első megbízás - nyitó egyenlegek vizsgálata – kötelező?
- teljességi nyilatkozat bekérése – kötelező?
- becslések vizsgálata – kötelező?

2.3. Arányos alkalmazás korlátai

Kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálata

- Standardok eljárásainak alkalmazása
- Kevésbé terjedelmes eljárások
- Kisebb jelentőségű és kevesebb számú lényeges hibás állítás
- Kockázatalapú megközelítés alkalmazása
- Választott eljárások arányosak a kockázattal
- A vállalat mérete és összetettsége alapján

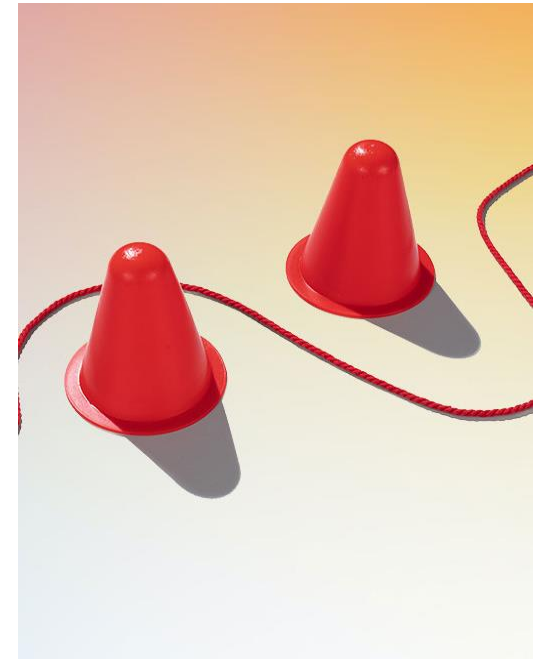

2.4. Minőségirányítási rendszer szabta korlátok

A könyvvizsgálónak igazodnia kell a saját belső minőségirányítási rendszeréhez (MIR) is, amely a Standardok által biztosítottnál szigorúbb alkalmazást is előírhat.

A könyvvizsgálati módszertani kézikönyv mit ír elő?

- **Kontrollalapú megközelítés alkalmazása**
- **Mintaválasztási módszer**

3. Könyvvizsgálati eljárások terjedelmét befolyásoló tényezők

3.1. Méret és összetettség

Kisebb gazdálkodók – $KSH < 95\%$ - **egyedi megközelítés**

- Mikrovállalkozások
- Kisvállalkozások
- Egyes közepes méretű vállalkozások

Általában kevesebb kockázat várható, de **nem minden esetben!**

„Ugyan egy gazdálkodó egység mérete jelezheti annak összetettségét, egyes kisebb gazdálkodó egységek lehetnek összetettek és egyes nagyobb gazdálkodó egységek lehetnek kevésbé összetettek.” (ISA 315, 9)

- Társaság „A” → ingatlanbérbeadás
- Társaság „B” → startup

3.1. Méret és összetettség (Folyt.)

Kisebb vagy kevésbé összetett gazdálkodókat az alábbiak jellemzik:

- Egyszerűbb szervezeti és tulajdonosi struktúrával rendelkeznek

- Üzleti modellje áttekinthető, kevés árbevétel forrás

- Egyszerű nyilvántartásvezetés

- Egyszerű belső kontroll rendszerek

- Kevés munkavállaló

- Nem összetett informatikai környezet

- Nem összetett és kevés számviteli becslés

3.2. Nyilvántartás minősége

Jelentős folyamatok megismerése → kevésbé formalizált
kontrollok → kontroll alapú vizsgálat helyett, alapvető vizsgálatok

Kisebb vagy kevésbé összetett gazdálkodók jellemzői:

- Elavult vagy hiányos bizonylatolás
- Következetlen és nem teljeskörű zárási folyamat
- Nem formalizált (dokumentált) kontrollok
- Ki van szervezve a folyamat egy része (külső könyvelő)

Ez megnehezítheti a bizonyítékgyűjtést, fokozzák a szakmai megítélés szerepét! A könyvvizsgálónak alternatív forrásokból (külső megerősítések, elemző eljárások, interjúk) szükséges meggyőző bizonyítékot szereznie.

3.2. Nyilvántartás minősége

Családi vállalkozás

- Tulajdonos hagyja jóvá a számlákat, de nincs írásos nyoma

Kockázatfelmérési folyamattól nem lehet eltekinteni, egy példa végigkövetése szükséges!

Vállalkozás folytatásának elve

- Üzleti terv készül, de nem kerül elfogadásra a legfőbb szerv által
- Interjú a megfontolásokról
- Feltételezések észszerűségének vizsgálata

Kétségek esetén további vizsgálat szükséges!

Leltározás

- Nincs részletes leltározási szabályzat, **DE**
- Elfekvő készletek elkülönítetten, külön raktárhelyen tárolják
- Megfelelő nyilvántartást vezetnek róla

DOKUMENTÁLNI SZÜKSÉGES A LEVONT KÖVETKEZTETÉST!

3.3. Tulajdonosi szerkezet és szervezeti felépítés

Kisebb vagy kevésbé összetett gazdálkodók jellemzői:

- ❖ Néhány kulcsfontosságú vezető
- ❖ Gyakran a tulajdonos egyben ügyvezető is
- ❖ Nincsenek független szervezetek (FB, AB)

Magasabb csalási kockázat, ezért független megerősítésekre, külső bizonyítékokra kell törekedni!

Egyedüli tulajdonos

- ❑ Irányítással megbízott személyek általi felügyelet

Csoportkönyvvizsgálat

- ❑ komponensek jelentősége befolyásolja az elvégzendő eljárások jellegét és terjedelmét.

- ❖ Egy magánszemély, nincs érdekeltség → ellenőrzési tevékenységek megfigyelése

3.4. Informatikai környezet

A gazdálkodó egység információs rendszerének és IT-környezetének felmérése kötelező, de eltérhet a könyvvizsgálati eljárás jellege, terjedelme a méret és az összetettség alapján!

Kisebb vagy kevésbé összetett gazdálkodók jellemzői:

- ✓ Nem testreszabott kereskedelmi szoftvert használnak
- ✓ Korlátozott konfigurálási lehetőséggel rendelkeznek
- ✓ Kevés informatikai kontroll áll rendelkezésre

Előzőekből adódóan:

- Kisebb erőfeszítést igényelhet az informatikai környezet felmérése
- Több interjú, mint szemrevételezés, megfigyelés

3.4. Informatikai környezet

Naplótételek feletti kontrollok megismerése!

Nagyobb gazdálkodók

- Formalizált jóváhagyási folyamat
- Informatikai rendszerbe épített kontrollok
- Kontrollok tesztelése, kevesebb interjú, több szemrevételezés

Kisebb gazdálkodók

- Gyakran külső könyvelők
- Jóváhagyási folyamat nem formalizált, kontrollra nem tud támaszkodni
- További könyvvizsgálati bizonyítékok gyűjtése alapvető eljárások révén

3.5. Becslések

Becslések típusai:

☐ Számviteli becslések

Becslési
bizonytalanság

Összetett számviteli
becslés

Szubjektivitás, LHÁ-ra
való fogékonyság

Kisebb vagy kevésbé összetett gazdálkodók jellemzői:

- ☐ Kevés olyan ügylete van, amely becslést igényel
- ☐ Vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek alkalmazása egyszerű
- ☐ A becslések nem igényelnek jelentős megítéléseket
- ☐ A becslés készítésének folyamata kevésbé összetett

3.5. Becslések

Kisebb gazdálkodó egység

Megnevezés	Releváns állítás	Ügyfél által elvégzett tevékenység	Ellenőrzési kockázat	Interjú	Számviteli politika vizsgálat	Értékvesztés számítás vizsgálata	Fordulónap utáni vizsgálat
Követelések	értékelés	értékvesztés számítás	Magas	Igen	Igen	Igen	Igen

Összetett gazdálkodó egység

Megnevezés	Tevékenység	Külső szakértő	Hitel, kovenáns	Becslési bizonytalanság	Csalási kockázat	Vállalkozás folytatásának elve	Figyelemfelhívás a jelentésben
Immateriális jószág	gyógyszer kutatás-fejlesztés	Igen	Igen	Jelentős	Igen	átfogó kockázat	Igen

3.5. Becslések

Becslések típusai:

- Vállalkozás folytatása elve érvényesülése

Magasabb kockázat alapja:

- Kockázat felmérés hiánya például egy hitelszerződés aláírása előtt
- Kulcsfontosságú munkatárs felmondása befolyásolja a teljesítményt
- Hitelezők szigorúbb feltételeket állapíthatnak meg

Megnevezés	Releváns állítás	Várható bírság ügyfél szerint	Az ügyfél alátámasztással rendelkezik	Ügyfél általi szakértő, jogász bevonás	Számviteli politika vizsgálat	Könyvvizsgáló általi szakértő szerint	Vállalkozás folytatásának elve
Céltartalék	teljesség	25 millió forint	Nem	Nincs	Igen	300 millió forint	Nem sérül

SZAKMAI SZKEPTICIZMUS FENNTARTÁSA!

3.6. Könyvvizsgálati bizonyíték megfelelősége és elegendősége

„A könyvvizsgálati bizonyíték szükséges mennyiségét a hibás állítás kockázatainak könyvvizsgáló általi becslése és a könyvvizsgálati bizonyíték minősége befolyásolja.” (ISA 500, A8)

Aktív időbeli elhatárolás

- Néhány mérlegkészítés után kiállított számla
- Kevésbé kockázatos
- Kevesebb számú és terjedelmű eljárás

- Projektelszámolás vagy támogatás
- Releváns állítás azonosítása
- Több eljárás, minőségibb könyvvizsgálati bizonyíték

Elengedhetetlen a megfelelő kockázatértékelés végrehajtása (és annak naprakészen tartása)!

4. Gyakorlati útmutatások és ajánlások a Standardok arányos alkalmazásához

4.1. Szakmai anyagok

Áttekintésre javasoljuk:

- A Standardokon belül:
 - „*Méretre szabhatóság*” bekezdések (legfőképp ISA 315)
 - „*Kisebb gazdálkodó egységekre jellemző szempontok*” bekezdések
- Kamara honlapján közzétett szakmai anyagok:
 - „*Módszertani segédlet a kisebb gazdálkodó könyvvizsgálatához*” című SZB iránymutatás (KKV útmutató, frissítve 2024-ben)
 - „*A könyvvizsgálati megbízások dokumentálásáról*” című SZB iránymutatás (2024)

4.2. Arányos dokumentáció

✓ Standardizált munkalapok alkalmazása

✓ Ellenőrző listák alkalmazása

Kevesebb idő dokumentálásra és adminisztrációra, lényegre törő munka!

- Ügyfél és megbízás elfogadása és megtartása ellenőrző lista (1.1. melléklet).
- Jogszabályoknak és egyéb szabályozási feltételeknek való megfelelés ellenőrző lista (4.1 melléklet).
- Számviteli politika ellenőrző lista (4.2 melléklet).
- Pénzmosási ellenőrző lista (4.3 melléklet).
- Vállalkozás folytatásának elvét ellenőrző kérdéslista (4.4 melléklet).
- A csalás kockázatának felmérése ellenőrző lista (4.5 melléklet).
- Leltár folyamat ellenőrző lista (4.6 melléklet).
- Kiegészítő melléklet ellenőrző lista (4.7 melléklet).

4.3. Arányos évközi (interim) könyvvizsgálat

Hatékonyabbá tehetik az évközi könyvvizsgálatot (és egyben az év végi munkát is) az alábbiak:

- Hangsúly az interjún és a dokumentumok áttekintésén
- Nem támaszkodunk a kontrollok működési hatékonyságára
- Ügyfélkérdőívek szerkesztése és alkalmazása
- Ismétlődő megbízás esetén egyszerűsített folyamatfelmérés
- Előrehozott évközi tesztelés arányos mintaszámon
- Eredménykimutatást érintő tranzakciók tesztelése
- Várakozás felállítása az év végi egyenlegek kapcsán, ez alapján további munka „előrehozása”

4.4. Arányos év végi könyvvizsgálat

Hatékonyabbá tehetik az év végi könyvvizsgálatot az alábbiak:

SZÜK-ök felülvizsgálata és véglegesítése:

- Lényeges, de nem jelentős egyenleg (nem azonosítottunk releváns állítást)
 - Korlátozott érdemi eljárások végzése szükséges!
- Munkaprogram felülvizsgálata és véglegesítése:
 - A végrehajtandó módszer kiválasztása szakmai megítélés kérdése

Megnevezés	Releváns állítás	Egyenleg tartalma	Könyvvizsgáló választása	Egyéni döntés alapján
Igénybe vett szolgáltatás	előfordulás, pontosság	12 havi bérleti díj	Újraszámolás a szerződés alapján	További vizsgálat

4.4. Arányos év végi könyvvizsgálat

Hatékonyabbá tehetik az év végi könyvvizsgálatot az alábbiak:

- ✓ A külső megerősítés megbízhatóbb, kevesebb lehet a munkaidő
- ✓ Tesztelendő mintaméret csökkenthető :

Rétegezéssel

A sokaságot különálló alsokaságra osztja annak jellemzői alapján, ezáltal csökken az egyes tételek változatossága és a mintavételezési kockázat növelése nélkül **lehetővé válik a mintaméret csökkentése**

4.4. Arányos év végi könyvvizsgálat

Árbevétel – bevételforrások

Termékértékesítés
harmadik félnek
(VL tízszerese)
Csalási kockázat –
előfordulás állításra

Bérleti díjbevétel
kapcsolt féltől
(VL- kétszerese)
Nincs releváns állítás

Karbantartási munka
harmadik félnek
Elhanyagolható hiba
alatti egyenleg

Rétegezés szakmai megítélés alapján!

5. Esettanulmány

5.1 Alapinformációk

Gazdálkodó egységgel (Natúr Tej Kft.) kapcsolatos információk:

- § 100%-ban magyar tulajdonú vállalkozás
- § Tevékenység:
 - Tejtermék kereskedelem hazai piacon
 - Beszerzés hazai partnerektől
 - Rövid ideig tárolják a készletet egy bérelt hűtőraktárban
- § Társaság célja: árbevétel és adózás előtti eredmény növelése
- § Egyszerű kontroll és informatikai környezet
- § Öt fő munkavállaló
- § Külső könyvelő
- § Hitel az operatív működéshez

5.2 Kockázatfelmérés és tervezés

- Interjú, folyamatfelmérés (ügyfélkérdőív és ellenőrzési kérdőív alkalmazásával)
- Nem tervezi a kontrollok működési hatékonyságát tesztelni
- Lényegesség meghatározásának alapja: **adózás előtti eredmény**
- Kockázatfelmérés és tervezés a felülvizsgált 315 Standard alapján
- Egyszerűsített és az ügyfél kockázataira szabott könyvvizsgálati munkaprogram tervezése és végrehajtása

5.2 Kockázatfelmérés és tervezés

Vevők	Állítások	Létezés/ előfordulás/ jogok és kötelmek L	Teljesség T	Pontosság/ Értékelés PÉ	Elhatárolás (cut-off) ELH	Besorolás/ bemutatás B
	Lényeges hibás állítás kockázata	Fokozott	Standard	Fokozott	Standard	
Értékesítés nettó árbevétele	Lényeges hibás állítás kockázata	Fokozott	Standard	Standard	Standard	

Kockázatok:

- Előfordulhatnak olyan kétes behajthatóságú egyenlegek, amelyekre a Társaság nem számolt el értékvesztést (pontosság / értékelés állítás).
- Előfordulhat olyan ügylet rögzítése, amely nem valósult meg (létezés, előfordulás állítás).

5.3 Végrehajtás

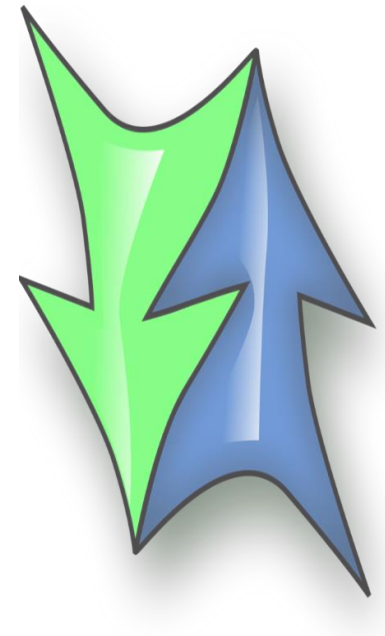
A végrehajtás (bizonyítékszerzés) során a könyvvizsgáló:

• Tervezés egyetlen dokumentumban
• Ellenőrző listák, kérdőívek alkalmazása
• Teljeskörű árbevétel köröztetés (külső megerősítés) — E, T, P, Elhat.
• Banki visszaigazolás a hitelre, kamatráfordítás becslése — T, P
• Várakozás felállítása a fordulónapi bértömegre - T
• Egyéb ráfordítás lényeges, de nem jelentős egyenleg, adók újrakalkulálása
• Bérleti díj becslése szerződés alapján — T

5.3 Végrehajtás (Folyt.)

A végrehajtás (bizonyítékszerzés) során a könyvvizsgáló:

- Üzleti tervben szereplő feltételezések vizsgálata
- Külső megerősítés, értékvesztés vizsgálat
– L, T, **É**, Elhat
- Nyitóegyenleg vizsgálata
- Készpénzes forgalom miatt terjedelmesebb eljárások a pénzeszközök esetében – T
- Teljességi nyilatkozat bekérés
- Könyvvizsgálói jelentés készítése a jelentésminta alapján

6. Összefoglalás

6.1 Mi az arányos alkalmazás?

A méretre szabott alkalmazás azt jelenti, hogy a könyvvizsgáló:

- ❖ A gazdálkodó egység és a megbízás sajátosságaira szabva
- ❖ Kockázatalapú megközelítéssel
- ❖ Idő és erőforrások hatékony felhasználásával
- ❖ Megfelelő módszerek kiválasztásával és alkalmazásával
- ❖ Szakmai megítélés és szkepticizmus gyakorlásával
- ❖ A Standardok által biztosított kereteken belül mozogva felel meg az előírásoknak

- ❖ Kulcsfontosságú a megfelelő kockázatértékelés és tervezés.
- ❖ Az eljárások terjedelme a vállalat méretétől és összetettségétől függ.
- ❖ Kisebb és kevésbé összetett gazdálkodó egységnél jellemzően kevesebb kockázat és egyszerűbb eljárások – de nem mindig!
- ❖ Kiemelten fontos a szakmai megítélés és a kellően részletes dokumentáció!

6.2 Következtetés

Köszönöm a figyelmet!